

ПЕРЕДПАТА на „РУСЛАНА“

вносить: в Австрії:
на цілий рік . . . . . 24 K
на пів року . . . . . 12 K
на чверть року . . . . . 6 K
на місяць . . . . . 2 K

За границю:

на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 доларів або 14 рублів; з висилкою двічі в тиждень 6 доларів або 12 рублів; з висилкою що суботи 5 доларів або 10 руб. Поодинокі числа по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Кonto почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

ХРИСТИЯНСЬКО-СУСПІЛЬНИЙ ДНЕВНИК.

„Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми сердце і віра руска“. — З Русланових польвів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5 год. по полудні. — Редакція, адміністрація і експедиція „Руслана“ при ул. Хмельовського ч. 15, II поверх. Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лиш до попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані в вільні від порта. — Оповістки звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в „Надіся-нім“ 40 сот. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки.

Обмежене балканської пожежі.

(X) Війна на Балкані, як з дотеперішних вістей виходить, є неминуча, а тепер великі європейські держави будуть мати задачу, обмежити балканську пожежу, щоб она не викликала загально-європейського розгару. Такий погляд висловив недавно російський амбасадор в Римі, Крупенський, котрий тоді вже не мав ніякого сумніву що до вибуху балканської війни, однак не виключав надії, що ся війна може бути обмежена. Сим бажавем попередньо переняті всі європейські держави і всі розумні люди, одначе се обмежене в зав'язиме від певних обставин. Балканська війна може в тім случаю мати лише одну ціль, моральну, а іменно щоб приневолити Туреччину до переведення реформ. Балканські держави, проголошуючи мобілізацію, подавали се яко повід зброяня.

Однак не можна ніяким способом згодити ся з тим, щоб балканські держави змагали до якого небудь розширення своїх областей, бо се питає обминали великі держави для сьвятого спокою європейського. Коже пересунене державних границь на Балкані розбиває доси так обережно стережену будівлю і викликає небезпеку великого міжнародного заколоту.

Не можна малим державам призвати права до викликування таких необчислимих спорів, за котрих наслідки не моглиб они прийняти на себе одвічальности.

Про сю справу висловив державний секретар німецького міністерства заграничних справ Кіндерлен-Вехтер знаменитий погляд: „Положене на Балкані, говорив він перед кількома днями, так заострило ся з військового становища, що кождої хвилі

треба числити ся з вибухом війни. Одинокий поважний противник Туреччини, Болгарія, є миролюбива, о скілько розходить ся о правительство і нарід. Неспокійним живлом є Македонці. А всі балканські держави заявляють, що они нічого більше не домагають ся, лише реформ в Македонії і справді поділ Македонії викликав би зараз між теперішними балканськими союзниками великі спори. Се в'якне, що би великі держави бажали або допустили які небудь областні зміни дотеперішного стану посідання на Балкані.

„На случай користного висліді війни можуть отже балканські держави сподівати ся хіба слави, але ніякого придбання областного. Росія і Франція бажать без сумніву удержання status quo на Балкані, а в Австрії й Англії думают так само. В таких обставинах годі зрозуміти, яку ціль мала би балканська війна, котрої вибух може лише прискорити примирення Туреччини з Італією, а тим самим скрпяти сили Туреччини.

„Щоби котра небудь держава велика могла бути втягнена у війну, можна вважати виключеною справою і треба сподівати ся, що війна буде „зльокалізована“. Німеччина має найменше причин до нервозности.“

Як із сего погляду німецького державного секретаря заграничних справ ясно і недвозначно випливає, повинні великі держави європейські придержувати ся тої засади, що они не бажать і не допустять областних змін в дотеперішнім стані посідання на Балкані. Скоро отже після сєї ясної і виразної заяви балканські держави думают вести вій-

ну, то она не заколотить мира інших держав, котрі сєї війни не бажали і не викликали, а остане епізодом, темною хмарою громовою на балканським овиді, котра скоро пересуне, але може заподіяти чимало шкоди.

Всі, що сподівали ся мирної полагоди балканського питаія дипломатичною дорогою переговорів, завели ся вельми в своїх обчисленнях і надіях. Вже від року нагромаджувала ся велика гроза воєнного заколоту. Можливість великої балканської пожежі, придшеної минулими роками лише з найбільшою дипломатичною запобіжністю і зручністю, виринула в тій хвилі, скоро Італія вивела війну Туреччині. Не дармо Австро-Угорщина здержувала від сего Італію з такою рішучістю, щоби не викликувала грози пожежі в європейських областях Туреччини. Австро-Угорщина знала добре, що перше змаганє єї союзницї, осягнути в Європі поконеанє Туреччини, було би покликком до загального взриву балканських держав, а нині Італія позбула ся великої одвічальности тим способом, що послухала Австро-Угорщини.

Однак Болгарія заняла вижидаче воєнне становище і чим більше також у внутрі Туреччини зростає розлад і трудности — серед котрого молодотурки бороли ся о свою партійну власть, а нерозумне поступованє з Альбанцями і вибухи мухамманського фанатизму в Кочані переходили границі можливости, Болгарія готовили ся щораз до бою. Мимо великого розуму болгарського короля королівский престіл там ще не зовсім обезпечений. Революційне націоналістичне сторонництво в Болгарії є могучим чинником, а чим більше привичаєні до всяких кривавих насильств Македо-болгарі наслідком зверхних подій находити послуху в живій народній свідомости Болгар, тим більше загранична політика

ставала для володаря і правительства Болгарії вульканічною областю. Мобілізація в Болгарії була викликана більше журбою о внутрішній розлад, як зверхними подіями, скорше під впливом і напором з долини, як наслідком воєнного настрою правительства. І як раз для того, коли вже послідувало рішенє, нема відвороту для Болгарії. Загальна мобілізація є так далекосяглим рішенєм, що навіть коли би Болгарія здержала ся, могла би наразити ся на наїзд Туреччини.

Поступованє Болгарії ободрило інші балканські держави, бо кожда з них сподіває ся щось осягнути і тим труднішою буде задача великих держав в обмеженю війни на Балкані і в удержаню ненарушимости Туреччини. Висунуло ся тепер наперед ціле південно-славянське питає, настала поважна хвиля, про котру вельми влучно висловив ся міністер загр. справ гр. Берхгольд при кінці своїх виводів про міжнародне положенє: „Ми нашим географічним положенєм зближені до горячої землі а о великі інтереси розходить ся Австро-угорської монархії.“

Тепер отже, коли розпочала ся війна на Балкані, коли слідом Чорногори іде також Сербія, Греція і Болгарія, задача керманців австро-угорської заграи. політики вельми трудна і одвічальна. Поза тими державами імовірно не може остати в спокою також сусідна Румунія, а буде приневолена пальнувати своїх посілостий і інтересів. Всі змаганя до удержання ладу і мира на Балкані звичечні, а засада удержання status quo на Балкані голожена почавши від кн. Меттерніха аж до сучасних дипломатів, поважно загрожена.

Кождий, кому лежить на серці добро монархії, зрозуміє тепер досяглість сучасних подій і буде вижидати з патріотичною повагою найблизших днів.

„ВІЗД Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДО КИЄВА“.

Величавий образ; клясичний твір арт. М. Івасюка! Виданє сальонове К 10, люкеусове К 16, висилка К 1-20. До сего образу солідні рами: золоті К 16, дубові К 16, сальонові К 12, плюшові К 20 — вже з опаконанєм і склом. Люкеусові до вабути лише в голов. складі. — Величина образа з краями 70x90 см. ГОЛОВНИЙ СКЛАД: І. ПАВЛИК, Львів, Ринок ч 10. (446)

Село.

(Присвячує нашій місській інтелігенції).

В „Ділі“ з дня 5. жовтня (ч. 224.) явив ся фейлетон п. Володимира Бабяка п. з. „Село“, присвячений „нашій сільській інтелігенції“ в яким подані ось які характеристики сьвященника, учителя, учителя-емерита і академиків, що приїздять з рефератами:

„Приїде в село новий сьвященик, віддають єму всі товариства, хоч би він був і не певною людиною. Та вже по місяці, сьвященик порижнів ся, хлопа, хоч би він був старий і до гробу хилив ся, молодий чоловічок, трактує рег „свиня“ і „зłodій“... Вистарчить малий мотив до сего, пр. непорозумінє в сільській справі і т. инше.

„І дивуєш ся, що так може казати хлопський син, чоловік, що двацять літ ходив до гімназії, матуру здавав уже в реверенді...

„Найбільша нісєтниця сим чоловіком сказана, мусить знайти альязи і признанє тому що „він сьвященик“!

„Поволи минають ся сї сьвященики, що були добрим духом села. Стають молодші, завзяті, безоглядні, карні у своїх справах, та невирозумілі на різні ситуації життя, бо ї світ зваеть тільки з книжки...

„Є і учитель в селі „взир“ „пєстуш“ і оповизні. Все, що скаже не він, мусить бути — дурне. Він має своїх адгерентів і партію.

Що місяця посилає пачку хлопів до арешту, за непосиланє дїтій. Та не шле туди своїх підлязнів і прихильників, або сих, що „дурно“ до него не приходять.

„Буває нераз, що хлоп сидить за дитяну, яка вже перед чотирма роками вмерла.

„Аж, коли хлоп „переспав ся“ в кримиіналі, показує ся, що зайшла „похибка“ в шкільних метриках.

„Не йдуть до арешту також сї, що бавлять єму дїти, або „крутят ся“ по єго кухні.

„Є в селі, ще одна благодать божа. Учитель-емерит. Захопив в руки касу, зичить гроший знова своїм адгерентам. Він, даючи гроші, кождому говорить: видиш хлопе, яку роблю тобі ласку...

„Сам, перед літами прийшов в село з одною палицею, у вдови вимантив ґрунт двацятиморговий, хлопка пішла на жєбри, а пан — панує...

„Правда, що ласка?..

„До того добра, ще треба додати академиків, що замість просьвітного реферату, все несуть недорічний звичайно реферат політичний. Кождий має свої і інші „високи“ погляди, погляди, з котрих нічого ніколи не виходить...“

Коли ще додати, що через село п. Володимира Бабяка пливе потік, який ширять пошєсти, та що по улицях болото по уха, хоч каміня в селі багато, (а хто має улиці штур-

вати, про се п. Бабяк не згадує), — то буде-мо мати справне пєкло на землі. Спасибіг вам, пане Бабяк, що перші приглянули ся сїльській нужді з її сьвящеником, учителями і прочою „язвою“.

Не бачив хто села, то по прочитаню сего нарису погадає: Отсе паскуда, отсе „язва“ села. І має наш мужик піднести ся просьвітно, коли самі мними просьвітелї єго в термравї держать.

А тепер послушайте, п. Вол. Бабяк, кілька моїх помічань.

Було се таки підчас мого сотрудиництва. На літній ферії приїхав „учений“, не скажу, з якого стада, щоби декого не образити. Була неділя, по вечірні прийшов сьвященик у читальню. „Слава Богу!“

„На віки!“ — відгукнула громада. А серед гуків почув слова; „Отсе раз шп, черево у него як місячне телятко“. Ну, гаразд! Поговорив сьвященик, тай пішов домів. Минали дні за днями, місяці за місяцями, аж наднесли на провесну дитяну до хрєсту. А се чие? — промовив сьвященик. Га, кажуть куми, се того паніча, що так красно говорив в читальні, та співу учив. І в три літа бачив я над річкою в тім самім селі, як сиділо дитятко над калабанею, останок просьвітителя, та думаю — як би калабану вичєстиві...

Ну, Пане Бабяк, даруйте за слово, однак Ви мабуть не чули, як ті панове з міста

йдуть у село з рефератами? Перша річ і найважніша, що майже кождий з них завідомить сьвященика, щоби приготував стіл, вислав фіру до залізничї геть і назад. Ну і відбули ся реферати, красні, бо пан референт цілий натиск клав на гарний стіль а не на суть річи. І з тим рефератом товк ся як Марко проклятий по селах. А щї нераз вже виголосив той реферат, то вказує папір, той підручний (Eselsbrücke) документ. Де він з ним не їздив, кілько він вже вечер не зїв, кілько підвод за се він не дістав, кілько дият він не отримав? Отсе чиста язва села. Питаю, хто нині не бере ся за просьвіту селянина, або за організацію. Нагнали кого з гімназії — а не має де осїсти. Ого! у него вже талан просьвітителя! Нагнали когось з якої посади і не має наживи. Ого! у того талан до організації. А всі ревуць: сьвященик назадник. І хоть би сьвященик був не знати яким ідеалістом, то вже тим самим, що треба побирає, він зачисляє ся у стадо хлополупів. Простїть, пане Бабяк, всеж така я не важу ся всіх просьвітителів почислити до того стада, до якого Ви нас сєлюхє зачислили. І я вже на селі не доравочно але стало жию. Але такого пасквілю від інтелігентного чоловіла я таки не сподівав ся. Коби то нашї панове не їздили за границю оглядати красні околиці а розїздажили ся по наших селах та місто бїфштиків чужинецьких пили молоко, колиб місто свої вражїня слати за границі

З політичної ниви.

(X) Народа сенторів австрійської державної ради ухвалила, щоби найближше засідане посольської палати відбуло ся 22. жовтня (ві второк). На дневній черзі буде друге читане закона про пошести і перше читане обох правительственных предлог про зарібкові і господарські спілки.

Наколиб на сім засіданю предложив міністер скарбу заповіджений бюджет на 1913. р., тоді після полагоди пошестного закона розпочато би зараз перше читане бюджету.

З вірадою можна повитати вість, що регулямінова комісія розпочне в найближшій часі свою діяльність, щоби раз уже підготувати розумний начерк регуляміну для посольської палати. Зміна регуляміну єсть неперечно пильнішою справою, як не одна з предлог, над котрими ведуть ся наради. Покажує ся не вперше, що посольська палата в теперішній єї складі не може ніяким способом дати собі ради з регуляміном обчисленим на зовсім інші відносини.

Делегациі намагають ся заопадливо чим скорше покінчити свої роботи. В тій похвальній ревности, спонукуваній головно грівним міжнародним положенем, спивають делегацию на жалі наші соціалісти, котрі в сім критичнім положеню знов виявили своє протидержавне становище. Мимо заклоту на Балкані і мимо великі дивної російської „пробної мобілізації“ на нашій границі, здержують соціалістичні делегати законну полагоду найважніших державних конечностей кількогодінними промовами, котрими представляють себе одноким заборолом мира а на превелике диво Папу вважають причиною турецько-італійської війни. Рівночасно представники сего „мирного заборолу“ відгрозжують ся розрухами у внутрі і подіями після взірця парижської комуні з 1870 р. на случай, колиб міжнародні запутанини не були розв'язані по їх думі. Імовірно розкриють ся тепер очі деяким їх покровителям на поступоване т. зв. ц. к. соціал-демократи!

З Уші, у французкій Швайцарії надходять вірадні вісти про недалеке заклоче не мира між Італією а Туреччиною. Представники обидвох держав, котрі там нараджують ся, погодили ся вже крім деяких подробиць. Обидві воюючі держави мають пильне діло закінчити турецько-італійську війну.

Передовсім Туреччина має слухний повід позбутися противника, щоби відтак а тим більшою силою і без перепон з боку Італії виступити проти союзних балканських держав. Але й Італія бажалаб попечені у війні з Туреччиною пальці витягнути з триполітанського огню, бо підчас балканської пожежі і так доведе ся їй звертати на неї бачність.

Балканські держави одна за другою виступають до бою з Туреччиною, а найповаж- своїх часописий, слали вірні спостереження з села; то був би се хосен може більший, хоть і тамтїм я ваги не відмовляю. Що в нас чітальні не розвивають ся, то на се много складає ся причин.

А кілько домів власних читальняних на- ходить ся? Чи бачили ви, як нераз тяжко приходиться ся селянам оплатити комірщину? А хтож се оплачує? Мабуть, що св'ященник і учитель. Сьмієте ся з грамофонів, — га, щож робити, не стати нам на Шварцманова з „Гостинниці“... То в місті банди пригрівають по всіх „байзлях“, там все уходить, бо культурний народ, а на селі вже і грамофони з тандити хлопови не яло ся послухати. Чи чули ви, як у нас закладають ся по селах товариства просвітні? Без приготования, от так підчас виборчої агітації. Виборчі пішли за нашим кандидатом, то чому би їм відмовити читальні, „Січи“, „Сокола“? Зіхали ся, побалакали, вибрали виділ, записали у книжки і відіхали.

По відізді виділові замкнули у якусь скринку, що Іван з війська приніс, щоби, мовля, миши не віли. Що ви на се, пане Бабяк?

Я на тім радше кінчу, як бим мав дальше рану ятрити. Учителства не бороню, однак сподію ся, що хтось з поміж них таки дещо скаже.

o. Йосиф Заболотний.

нійша з них Болгарія ще пересправляє, щоби зискати на часі для докінченя мобілізації. З подаваних ними оповіщень про мобілізацію виходилоб, що они приготували вповні до війни, однак перші воєнні кроки, розпочаті Чорногорцями, насувають певні сумніви, чи єї держави не перечислять ся в маловаженю Туреччини.

Росія намагає ся перед сьвітом виявити свою заповідливість для удержаня европ. мира і спокою на Балкані, однак насувають ся певні сумніви що до щирости в єї поступованю. Міністер Сазонов робить потрібні заходи на европейських дворах, а тимчасом з Берліна звіщають, що він мав внести просьбу о відставку задля різких нападів на него славянофільських російських дневників, що здержує визволене Славян з під турецької кормиги. Взагалі проявляє ся велике недовіре Петербурга до міністра загр. справ гр. Берхтольда, котрий підчас побиту на амбасаді в Петербурзі мав доволі нагоди пригланути ся хитроцям російської дипломатії. Керманіч австро-угорської дипломатії, за котрим стоїть не тільки австро-угорська армія, але також уся воєнна сила Німеччини, нераз рішучо заявляє, що Австро-Угорщина готова приложити руки до удержаня мира, однак не може згодити ся на ніякі області зміни на Балкані. Се значить, висловлене зрозумілою мовою: наколиб балканські держави намагали ся Туреччині відобрати яку область, тоді Австро-Угорщина із свого боку також почалаб своїм кріпким ме чем мішати в Балканські котлі.

Крім того і Франція, котра має в Росії і на Балкані чимало уміщеного гроша, не одушевляє ся окремішними змаганнями своєї російської союзниці. Французкі капіталісти і дипломати, котрі не мають причини ворогованя з Австрією і Німеччиною, знають добре оцінити силу воєнну обох сих держав не менше, як загально відому російську не- постітність.

Тепер отже наспіла пора обмежити роз- гар пожежі на Балкані.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і приєднувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

З делегаций.

В австрійській делегациі підчас дальшої загальної розправи над бюджетом заграничних справ дел. Крамарж зазначив, що в інтересі мира великодержави повинні були зробити се, що бажають. Нані, коли вже всі під оружем, мусимо дуже скеп- тично задивляти ся на успішний вислід їх акції. Державники не мають вже в своїх руках рішення, є оно радше в руках народа і се є небезпечним моментом. Если дійсно реформи запевнили би балканським народам можливе людяне жите, що не дасть ся в инший спосіб зробити, як европейским губернаторством і незалежною від Царгорода внутрішньою адміністрацією, то балканські народи повинні на се згодити ся. Менше не можуть нині прийняти.

Словенно велику похибку, що не поглу- блено російсько-австрійського порозуміння в Мірцштег.

Цілий нинішній воєнний рух викликала — говорив п. Крамарж — Італія, а тепер очевидно нічого иншого не бажав, як заклоче- ченя мира. Італія коштом инших одержить се, чого хотіла. Если однак балканські народи не осягнуть сего, до чого стремлять, а Італія одержить мир, то повинна Італія заплатити балканським державам принайменше кошти мобілізації. Що до відносин Австро- Угорщини до Росії, то бесідник є за зближен- нем обох тих держав не лише на тепер, але і на будуче.

Вкінці п. Крамарж оправдував ще раз поступованя балканських держав високою ці- ллю освободження словянських народів з ту- рецької неволі.

Дел. Коритовский висказав пересьвідчене, що політика міністра загранич- них справ держить ся ліній удержаня мира. Тому також з сего місця можемо висказати повне довіре до єї політики. Не хочу тепер займатися выводами п. Крамаржа, лише ко- ротко схарактеризую вражіння, які зробили на нас дипломатичні переговори. Вносимо з них,

що кличем нашої політики є співділанє в найбільшій згоді без наміру експанзії, що також проявило ся в кроці в Софії — але також і самостійна політика повна довіря в сили і справність армії і ясність наших ці- лий, як не менше в іденгичність наших ін- тересів з інтересами мира і союзів мо- нархії.

Ту згадав бесідник про свобідний розвій і охорону народних прав свого народа в ав- стрійській монархії, та про гнет під кожним зглядом в инших державах (Росії), супроти чого обмежив ся бесідник лише до ствердженя факту, що є держави, що ревно боронять на- родних інтересів балканських народів, підчас коли у себе відказують прямо підставових прав народови із старою минувшиною і могу- чою культурою.

Навчені власним досьвідом, уміємо від- чувати терпіння гноблених народів і уважаємо вповні узападними стремління балканських народів до повного розвою. Желачу єї сего розвою з цілого серця, не можемо промовча- ти, що засад свободи і народної справедливо- сти не лише в Македонії і Альбанії, але та- кож і де инде не перестерігає ся.

В нинішних обставинах не лишає ся ні чого иншого, як лише стремити до зльокалі- зованя війни. Маю надію, що керманічеви за- граничної політики удасть ся осягнути сю ціль, а сьм пересьвідчений, що втім труднім положеню всі великодержави будуть ділати раз- ом. Если така згода великодержав наступить, а сьвідчить про се заява Сазонова в Берліні, то буде запорук зльокалізована війни. Вкінці заявив ся бесідник за бюджетом міністерства загр. справ. (Оплески).

Мін. Берхтольд заявив, що з при- воду покрова цесаря над католицкою Церквою в Альбанії, Австрія зробила в останнім часі крок у Порти, в цілі введеня уступок для тої людности і удало ся їй осягнути для Ма- лісорів дуже значні пільги. Міністер ствердив, що з малими виймкама у всіх промовах де- легатів проявила ся згода на напрям єго по- літики і що всі признали повагу нинішнього положеня, хоч що до вибору середників по- гляди декотрих були відмінні. В тій манифе- стації виджу патріотизм делегациі — супро- ть трудних условин мусить мати держава до- віре у власні сили. Міністер дякував за при- знанє єму довіря, яке скріпить єго довіря у власні сили держави і спевнив, що зробить все, що зможе, для оборони інтересів монар- хії а також справи мира. (Оплески).

По фактичних спростованях дел. Шу- стершиц домагав ся зміни політики мо- нархії зглядом полудневої Славянщини, у вла- снім інтересі монархії. Положенє по скінченю війни буде дуже трудне, бесідник сумнівав ся, чи які небудь умови, виключаючі області зміни, дадуть ся додержати.

Відтак прийнято єтат міністерства загра- ничних справ, разом з резолюцією з висказа- нем довіря міністроєви.

Слідуюче засіданє нині.

ВІЙНА!

По зірваню дипломатичних зносин і виповідженю війни розпочала Чорногора пер- ші воєнні кроки. Після одних вістий вма- шерували чорногорські війська біля Беране на турецьку область, облягли єї і розпочав ся пра- вильний бії. Рівночасно від Білгород надходять депеші про перемарш турецької гра- ниці біля Гродамілью і що між чорногорско- турецькими з одної сторони, а сербско-турець- кими військами з другої сторони прийшло вже до сутючок.

На боли борби появил ся вже чорногор- ский міністер війни, а чорногорский король і наслідник престоло стаяли кватиною в Под- горці, звідки виходити будуть головні при- кази.

В Білгороді думають, що Чорногора тому перша почала війну, бо турецьке військо над чорногорскою границею є дуже слабе, стоїть там найбільше 12 баталіонів. До Лондона на- дійшла 8. с. м. телеграма, в якій каже ся, що Горногорці обступили місцевину Беране і при- ступили до атак. Турецьке військо ставляє за- взятий опір і хоче боронити ся, аж наспіє поміч. Єї самої днини заатакували чорногор- ці дві инші граничні місцевини: Караконо і Калябу. В обох місцевинах побито їх і про-

гнано. Дальше заатакували Чорногорці місце- вину Араку, де й доси веде ся бії.

„Сабаг“ думає, що Чорногора тому най- перше заатакувала Берану, бо хоче продіста- ти ся до сербської армії. Крім того стара- ють ся Чорногорці пробити ся в напрямі Гусіма. Після приватних до- несень царгородських дневників Альбанці уда- ли ся під проводом Ріда бєя до Беране, яке здобули, а опісля втекли до Чорногори; на баталіон, що остав біля Скутарі для обез- печеня доріг, напали Альбанці, але по кривавій борбі цофнули ся. По обох сторонах є великі втраги.

Та не лише Чорногора горить воєнним огнем. Один з берлінських торговельних домів одержав з Білгороду вістку, що сербські війська скорим походом спішуть до турецької границі. Вибух вій- ни може леда хвиля наступити. З Царгороду доносять, що грецький посол з ці- лими персоналом посольства опустив вчєра місто. Значить і Греція зриває ди- пломатичні зносини.

До того всего ще й Росія мобілізує свої війська в Польській Королівстві на велику скалю. Боячись дезерції оголошено пробуку мобілізацію, однак урядники почт і телегра- фів мають вже виразні інструкції, як треба поводити ся на случай зарядженя повної мобі- лізації.

Дневник „Post“ доносить, що бол- гарський посол в Царгороді вже вручив Порті виповідже- нє війни; доси нема однак потвердженя єї вістки. В Болгарії вичікують війни що дня, натомість військові круги вивеняють, що війна вибухне в суботу або в неділю і то без попередного висланя ульті- мату. Депеша з Царгороду доносить, що між Турками і Болгарами прий- шло до бою коло місцевини Майбала.

З Москви доносять, що 25.000 російських добровольців зголосило ся до війни проти Ту- реччини.

Несподіваний зверот в балканській кве- стії (т. є виповідженє війни Чорногорою) по- ясняють собі в Лондоні тайною роботою І- талії або Росії. Тепер ходить о зльокалізацію війни.

Супроти сих подій нота великодержав, яку Австро-Угорщина і Росія вручили бал- канським державам є що найменше припі- знєна. Єя нота є такого змісту: 1) великодер- жави осуджують рішучо всі розпорядки, які могли би викликати забурєня мира; 2) опи- раючі ся на 23. арт. берлінського договору, великодержави в інтересі самого населєня, возьмуть в свої руки здійсненє реформи ад- міністрації европейської Туреччини, при чім, розуміє ся само собою, що реформи не мо- жуть робити накости зверхности султана і ці- лости простору Отоманської держави; зреш- тою ся заява застерігає великодержавам сво- боду пізнішого збірного розслідженя ре- форм; 3) коли би мимо сего ви- бухла війна між балканськи- ми державами а Туреччиною, то великодержави для закін- чєня пересилєня не позво- лять на ніякі зміни областно- го status quo в европейській Туреччині.

Болгарія не відповіла ще на ноти дер- жав, але нема сумніву, що она не сповнить жадань Європи. Болгарське правительство ува- жає запорук Європи за невистарчаючу, що- би на єї основі можна було відкликати мо- білізацію. Рішуча відповідь наступить по по- розуміню Софії з Атенами і Білгородом. З сего виходить, що межі балканськими держа- вами буде уложєне згідно спільне поступова- нє; мимо волі з тим треба лучити також виступленє Чорногори, і що раз більше піддер- жує ся пересьвідченє, що Чорногору наклоне- но до прискорєня кроку тому, щоби инші балканські держави могли відкликати ся су- проти інтервенції держав до довершеного діла. Після останних вістий можна прийняти зі- всею певністю, що „demarche“ Європи в балканських осередках скінчить ся відємним вислідом. „Neue Fr. Presse“ доносить з Біл- городу, що предсідник міністрів Пасіч відпо- вів на ноту, вручену єму австрійським і ро- сійським послами коротко: „Ми приймаємо ноту до відома, відповідь дасть правительство. Крок держав приходить за пізно“. В тій зая- ві предсідника сербських міністрів криє ся гадка, яку висказали державники Болгарії

перед кореспондентом „Neue Fr. Presse“. І так предсідник палати Данев сказав: „Предлога держав не дає ніякої запоруки для переведення реформ в Туреччині. Впрочім нота не містить в собі виразного жаданя демобілізації, лише домагає ся, щоби балканські держави не підняли ніякої рішучої ухвали, доки не покінчать ся переговори“.

Міністер залізниць Франція сказав: „Предлога держав не дає нам ніякої запоруки. З ноти держав виходить, що Европа бажає собі мира а не в'ям“.

Б. предсідник міністрів Малінов так відповів: „Нота держав зазначає неминучу війну“. Б. міністер скарбу Ліпчев заявив: „Европа загалом не може дати достаточної запоруки, що Туреччина додержить своїх обіцянок. Що до нас, то ми не маємо причини давати Туреччині часу до покінчення воєнних приготувань“. Представник Черногори, який по виїзді з Царгорода перебував в Константинополі, заявив дописувачеві „Berl. Local Anzeiger-a“, що після умови балканських держав, коли одна держава зачне війну, другі союзні держави не потребують вже єї відповідати.

Становище Румунії супроти балканських випадків і на дальше дуже загадочне. Англійська „Morning Post“ звернула ся до консервативного румунського політика Йовеску з проською о вясненні і одержала отсю відповідь: Злука поріжнених досі балканських держав витворює нове положення, в яким війна є неминучою. Вибухови єї війни міг би запобічи лише європейський конгрес. В противнім случаю вибух наступить скоро тому, що Болгарія хоче вихиснувати свою мобілізацію, заки Туреччина зможе зібрати свої величезні резерви. Війна була би незвичайно кривава, повна страшної різні і тоді мусіла би інтервенувати Европа. Коли побідить Туреччина, тоді Европа мусить здобути ся рівнож на виступленні, щоби запевнити ся переведення реформ, яких конечність лишить ся і по війні. Побіда балканських держав довела би без сумніву до обласних змін і до непорозуміння між союзними тепер балканськими державами. І в такім випадку стало би ся посередництво держав конечним. Румунія звиняє виждаюче становище. Але коли не мобілізує свого війська, зовсім се не значить, що она не є рівнодушною і не задумує зазначити свого становища. Румунія має матеріальні і моральні справи і в даній хвилі виступить енергично в їх обороні. Коли би дійшло до скликання європейського конгреса, очевидно, що згодилася би ся також до участі в ній.

І ся заява нічо не вяснює і не уповажняє до ніяких вєсєк що до замірів румунського правительства. Лишає ся і на дальше загадкою, яке практичне значіння мало маніфестаційно розголошене відзначення румунського короля царем Миколою.

Просимо відновити передплату.

НОВИНКИ.

— Календар. В п'ятницю: руско-кат.: Харитона преп.; римо-кат.: Германа. — В суботу: руско-кат.: Кирика преп.; римо-кат.: Максиміліяна.

— Засіданє Старшини Христ.-сусп. Союзу, відбуде ся в суботу дня 12. жовтня о 5-ій годині вечером, в комнаті Союзу (ул. Хмельовско-го ч. 15, П. пов.), на котре крім членів Старшини запрошає ся всіх львівських членів Хр.-сусп. Союзу.

Вп. Членів, котрі ще не вплатили вкладок за 1912 р., упрашає ся о надісланє належності.

— Саксонський князь Макс на Буковині. З Черновець доносять, що там прибув саксонський князь Макс і замешкав у руско-кат. парохіа і крилошанина о. Костецкого. За час свого побуту він відвідав гр. Мерана і архієп. Ренту, потім звідвідав університет. Нині рано відїхав до Сучави.

— Засуд Константина Центи. Минулого тижня вела ся перед львівським трибуналом присяжних судив друга розправа проти б. директора помісничих урядів буковинського красового віділа Конст. Центи. Обжалований

відповідав перед судом за обман і спроневерє в буковинським товаристві „Червоний Хрест“ суми 58.000 К. До розправи покликано много свідків, межі иншими бувш. краевого маршалка Буковини І. Лупула, посла М. Василька і проф. др. Ст. Смалє-Стоцкого. Обжаловував прокур. Сивуляк, Центу боронив адв. др. Грек, а пошкодовану сторону заступав черновецький адвокат др. Авеліндер. Розправі проводив радн. Рибіцький. — На основі вердикту присяжних судив засудив трибунал Центу на 2 роки строгої в'язниці, з почесленем 14 місячної слідчої в'язниці. Цента застеріг собі 3 дні до адуку.

— Про ботокудів пише прудентопольський „Місіонар в Бразилії“: Парана в західній часті мало залюднена, і там поселили ся многі племена дикунів. Їх є в Парані головних 4 роди. В північній Парані над рікою Парапарана осіло дике племя Сауауас: в долинній часті ріки Тібажі, вздовж ріки Іваї і Uruguay племя Коррадос; над рікою Парана вже в границях Парагаваю і Аргентини дике племя Каїтінга. Племя ботокудів, мешкає в горішній часті ріки Тібажі і на полудне від міст União da Victoria і Rio Negro. Се племя, можна сказати, осіло в цілій полудневій Парані і в півн.-західній часті стану Санта Катарина. Між отсими дикими племенами панує вічна війна і ненависть. Так приміром, в минулому році С.-Катаринські часописи описували широким походом племен Коррадос на племя ботокудів. З над ріки Уругваю тисячі Коррадів мали йти в сторону стоящі ботокудів, гори Таїо. Чи була справді дика війна між обома племенами, годі знати, бо се тайна виключно дикунів. Міг би був дещо про те довідати ся тай розказати людям славний пророк бразилійський Жоао Марія. Після оновідань Бразиліян, чоловік єї вже вмер перед двома роками, а хоч бразиліянцям, мав він доступ і в столицю ботокудів Таїо.

Ботокуди, народ мстивий і на кім хоче пімститись, годі втічи перед ними. Доказом сего наші емігранти, що многі вирекли ся шакрів на лінії Моємі і перенесли ся в инші місця, щоби уїти смерті з причини мстивого нападу. Така сама доля стрітила і неодного Бразиліяна, що мусів покидати землю, задля прот ві сторони ботокудів. Вистарчить раз стрілини в дикуна, а сотки людей невинних будуть опісля терпіти і кроваво терпіти за нерозважне діло котрогось з поміж себе.

Племя бразилійських дикунів ботокудів — се одно з найменше просвічених поганських племен Вчені ставлять се дике племя на другім місці здичіня. Найбільше здичілими а найменше даючі ся навести на дорогу просвіти — се дике племя, що мешкає на острові Цейлоні, а на другім сейчас місці поставили бразилійських Індіян-ботокудів. Страшно се племя. Ті, що їх бачили, а були се також ваші люди — коли зачнуть оповідати, начеб заперши духа в собі, ледви вимовляють се слово „ботокуд“, бо зі сим іменем в'яжуть ся сумні події. Ботокуди се народ рослий, плечистий; вже на перший погляд більша у них сила як у инших племен пр. коррадос, гварані. Они не уживають ніякої одежі; ходять зовсім голі. Живуть не поодинокі, але цілими громадами і так поступають з одного місця на друге — або нападають на чужинців. Сего досвідчили навіть ваші люди, коли в случаях нападів спостерігали цілі товпи дикого племена, з котрих одні мордували, другі крились у лісі. Їх оружє луки, великі над два метри, кінці загнені на ваї. До стріляння уживають потрійних стріл; яєсоваті, серцеваті і з кости. Сих стріл вживають до вбиваня звірину або людей. Кожда стріла довга над півтора метра, зроблена з бамбусової тропці, оновита тонким льком сіпової деревини, деінде потягнена чорною або зеленою краскою. Зелізо, що сіпом вдатно привязане до кінця стріли, доходить нераз до 20 см. довжини. До стріляння птахів уживають так званих „віротів“. Се стріли, у котрих на кінці нема зеліза, тільки тонка кістка довжини 15 см., широкі 3 см. Стріли, котрими стріляють до людей, ботокуди затроюють соком деревини званої „Pau de bugre“ (Патик бугра).

Ботокуди уживають також до розбоїв і нападів три- і шести-гранних друків. Таким друком саме зранили були смертельно 1896 р., кольтоніста Івана Мартинюка з Білковець, а єго динину, що держав на руках, таки вбили. Він сам як оповідає, бачив, що ботокуди уживають сих, палок до легкого бігання серед найбільш зарослих лісів. Кінцем палики відбивають ся мов мяч від одної деревини до дру-

гої і мов найзручійша звірина продирають ся крізь найтемініші бори. Тіло племена ботокудів є краски мідяної, а щоби оно було відпорне на діймаючі укушеня москитів, або їдовитих гадюк, смарують єго салом тигра, так протє ботокуд воняє на великий простір. Уже в дитинячій віці випаляють кождому в низшій губі діру, а в ню встромлюють півборову шпичку; ботокуди богатого роду носять натиюсті шпичку щось начеб бурштин яєну, прозрачну. На шпії носять цілі ряди звірячих зубів. Кожда собака є у них у великим пошанівку, се додаєє єя і серед других племен Гварані і Коррадос. Їх люблять — пестять, а німа звіряна до кождого дикуна привязує ся сильно. І дивне се явище, що приміром, коли дикун увійде в загороду мешкаючого чоловіка — єли є там собака — она ніколи не забреше і не кидася на дикуна, але противно біжить до свого пана начеб налякана. Ботокуди ступають цілою стопою, а в їх лісових походах се замітне, що переїде ціла ватага дикого сего племена, а буде нераз тільки один слід; ще замітніше, що трава і корчі будуть похилені в противнім напрямі, куда пішли дикуни. Відповідно до краски тих дерев, серед котрих мешкають, малюють своє тіло.

Несподівано ніколи не нападають. Ві всіх случаях нападу — дають вперед знаки. І так пр. в'яжуть каповери в хрест, опісля обводять їх чорним волокном. В случаях нападів, рабують зелізо, часом навіть посудину — гроший однак ніколи не брали. Коли вимордують людей, збирають їх разом, женцинам відрізують груди, здирають одєжу а вже трупів масакрують ножами, опісля мерців складають в купу на вхрест. Їх бесіда подібна до сичєня гадюк.

Оповіді.

— 3 перемискої єпархії. Іменовані оо.: Волод. Утриско в Скваряві новій жовківським деканом, Стеф. Сапун в Стенятині сокальським дек., Пан. Шпилька тимчас. катехитом при народних школах в Мостисках і Юл. Вольський заст. катех. при гімназії в Сяноці. В пропозицію на парохії приняті оо.: на Береги долинні: С. Колодій, Мих. Зубрицький і Вол. Коленський; на Комарники: Теод. Грабець, Мих. Трешневський, Мих. Полянський, Петро Луцький, Вол. Венгриянович, Ів. Гамерський, Мих. Журавецкий, Ів. Грабець, Ант. Савчин, Мих. Дороцький і Ом. Вахнянин. Сотрудництва одержали оо.: Милош Юл. Левицький (самост.) в Далаві, Юл. Сембратович (ex sup.) в Сеньковій Волі, Он. Гадзевич в Матівії в мешк. в Новім Санчі, Теодор Чайковський, в Яворові, Ол. Гут (управ.) в Ветлині, Мих. Мендівський в Добромилі і Ілья Гавришкевич в Гійску.

На предлоги управляючої Ради інст. „Народний Дім“ у Львові, як управителя стипендіального богослужебного фонда бл. п. Григорія Шашкевича, розписує єп. консисторія по день 15. листопада конкурс на 1913. р. на десятиє богослужебних стипендій по 100 К для найнижше датованих сотрудників і завідателів парохій, як також для бідних, обтяжених великою родиною парохів.

— Торжественне отворенє академічного року на львівським університеті відбуде ся в суботу дня 12. с. м. По богослужєню в костелі св. Миколая відбуде ся торжество в університетській авлі, де ректор Бек вимовляє інавгураційну промову, а проф. др. Цибіховський вимовить відчит „Про міжнародне приватне право“. Вступ до авлі буде дозволений лишє за картами вступу.

— Красає Рада шкільна затвердила вибір о. К. Малішевського на дух. члена гр.-кат. обряду до окр. ради шк. в Скалаті; затвердила в учительським званю і надала титул професора, дійсним учителям середних шкіл: Т. Єдлівському і Ф. Пятлеви в гімн. в Дрогобичі; іменувала заступниками учити. в сер. шк.: В. Петраса і Ф. Ляховича в філії гімн. в Стрию, О. Дєповского в V. гімн. у Львові, І. Одроня в гімн. в Камінці струм. Ол. Лошнева в акад. гімн. у Львові, В. Каню в філії гімн. в Стрії, О. Менджицького в гімн. в Самборі і А. Длугіпольського в I. польск. гімн. в Станіславові; іменувала Б. Копача заступ. учит. в торговельній акад. у Львові, В. Славіцького заст. учит. сем. в Чорткові і Ф. Пінєля, учит. муж. вид. школи в Тернополі, заст. учит. шк. вправ в муж. учит. сем. в Тернополі; перенесла д-ра Р. Шмідера заст. учит. в Дрогобичі до реальної гімн. в Ланьцуті; іменувала в народних школах: о. Вол. Стеблецького учит. гр.-кат. релігії в 6-кл. муж. шк. в Городку Ягай., В. Грабінову учит. 6-кл. ж. шк. в Надвірній, М.

Клінгерівну учит. 5-кл. шк. в Сухій, В. Михалевську учит. 4-кл. шк. в Чукві, М. Холевчука 4-кл. шк. в Балинцях, Т. Салабая учит. 4-кл. шк. ім. св. Йосифа в Каїтінній селі, Ф. Пільхову учит. 4-кл. шк. в Камені, А. Бандаса учит. 4-кл. шк. в Бірчі, А. Крукеркову учит. 4-кл. шк. в Журавці, Ф. Панькова і М. Залітачівну учит. 4-кл. шк. в Жовтанцях-Середселі.

Наука, умілість і письменство.

Василь Пачовський.

Вистава друків і мініатур ц. к. надвірної бібліотеки у Відні 1912. р. (Katechetisch-liturgische Ausstellung von Druckwerken und Miniaturen k. u. k. Hofbibliothek Wien 1912).

(Дальше).

IV.

Ріжниця між візантійськими, а західними мініатурами. — Огляд творів ріжних шкіл після вистави. — Старинні друкі.

Історія західної мініатури не просліджена так основно, як історія візантійської мініатури завдяки буйному розвиткови инших областей штуки, які абсорбують дослідників єї молодой науки тим більше, що творчий дух заходу з'ясував ся повніше в областях монументальної штуки, як в мініатурі.

Західні мініатуристи в ірїжнїають ся різко від візантійських: візантійський артист стремив в своїй мініатурі яєно виразити релігійну думку без побутових атрибутів; а західні стремлять до зведеня явищ в сферу звичайной дійсности, ставлячи їх в буденну обстанову, підчиняючи їх законам органічної природи, логіки, розуму — словом на заході натуралізм ставив ся висше візантійського ідеалізму.

Через те в західній мініатурі крім сего, що на них відбиваєть ся п'ятно кождого науючого стилю, творить ся ціла серія національних шкіл мініатура, супроти візантійської однородности, де тільки орнамент виступає яєно відзнака якогось народу. Так маємо на заході хоч би такі школи мініатури: ірїйска, англо-саксонська, англійська, меровінгська, каролінгська, оттонська, романська, готичка, ренесансова, кожда з питомими оригінальними чертами для кождого стилю не тільки в орнаменті, але й композиції і модельованю малюваних постатей.

Крім сего зазначає ся ріжниця між ілюстрованими рукописами старохристиянського і візантійського походження а західними в тім, що перші пишуть текст хоч і писаний золотом на пурпуровім пергаміні без ніякої окраси, обмежуючи її до самих мініатур, заставок та ініціалів — а західні придають окрасу ще й текстові, ініціали виступають на великій площі у многих красках, інколи зі сьєнами, крім сего на цілих сторонах красує ся текст від орнаменту поміж текстом і на вольних окраях.

У віденській бібліотеці находить ся цілий ряд біблій, псалтирів, апостолів, богогласників (graduale), служебників (misale), молитвословів зі всіх стадій розвою західної мініатури, з яких перейдемо тільки важніші.

Коли ірїйска школа мініатури, що виступає від VII столітя не внаходять ніяких постатей, її артисти не уміють розказувати як англо-саксонські і франконські, а вдоволяють ся переведенєм старохристиянських типів в каліграфічну форму — на лад орнаменту — то школа англо-саксонська і франконська була під впливом старохристиянської штуки, як дістала ся з кодексами Григорія Великого. Після тих кодексів наслідуюно в VII—VIII ст. мініатури, не зміняючи нічого з фігурних зображень, ні архітектурою окруження, ані з порядку та композицій сцен, змальованих на вільних полях побіч євангелистів по старохристиянській традиції, прим. Євангеліє в Кембріджі.

Щойно за Кароля Великого творять ся школи квігописців по ріжних містах, з яких вибиває ся школа в Тур, що задержала англо-саксонську орнаментуку завдяки звисному Алькуїнові, ученому сировалжену з Англії. З того часу маємо кодекси писані на розказ Кароля Великого в памятной єго Leholala palatina, що задержують в орнаменті уміткованє, та шляхотну простоту і старанність в техніці мініатур, прим. Євангеліє з цїс. віденського „Schatzkammer“. З того часу виставлено на виставі у віденській пісар. бібліотеці Золотий Псалтир з VIII. ст. з палатної школи в Ахен, зіставлений під проводом Алькуїна,

написаний Дагольфом, з посвятою Карла Великого папі Гадрианові (ум. 795 р.), писаний золотом зі скромним плетеним орнаментом, побіч якого виступають великі ініціали з вписаними орнаментами на пурпуровім тлі. Подібним орнаментом відзначає ся латинська біблія з VIII. ст. Cod. 1224 4° писана англо-саксонським письмом з мініатурами по взорам старохристиянської штуки.

Побіч них виставлено Сакраментар папи Григорія Великого з монастиря St. Vaas в Аррас, Cod. 958, 4°, набутий зі збору архієпископа Кардона в Валенції 1729 р. Обіймає він уривки з книги Григорія Великого, відписані з первісного кодексу в другій половині IX. ст., текст писаний золотом латинськими буквами на пергаміні, докруги обрамований золотими бортами з плетеним орнаментом англо-саксонського стилю.

З кодексів льомбардської школи замітний Апостол Cod. 903, писаний на пергаміні льомбардським письмом в X. ст., жертвованим Фр. Кольборедо 1799 р. з убогим орнаментом сплетів зеленої і жовтої краски у великих ініціалах. За те Мізаль (себто: служебник або літургіков) Cod. 15465, писаний в XI. ст. для еп. Ульриха для туму в Трієнті з золотими ініціалами о червоних контурах— має замітну мініатуру Сошествіє св. Духа, хоч і грубої роботи, але оригінальної композиції. Апостоли сидять у двох поверхах по 6 в горі і в низу, а на них сходять св. Дух червоними проміннями переходячими поза плечі апостолів з горішнього поверха до голов сидячих в низу.

Коли в мініатурах перед XI. столітєм думки висловлені ясно, прозора, хоч і наївно зображені у розплавних, м'яких формах зі стремлінням обсервації поодиноких черт з дійсності, то від XI. ст. наступає зворот, як би у низ, або в зад. Саска династія цесарів Оттонів вийшла в зносини з Візантією і під впливом хоч і пишної тоді візантійської штуки, але зманерованої наслідуванем сталих шаблонів західні артисти набувають ся тої манери, відвертають око від природи, зображують понури і сумні настрої, фантастичність пориває їх змисли, — а не мають вікової техніки Візантійців, через те лінії їх рисунку стають тверді, форма грубіє і тужніє — штуку мов би перекинуто назад до початків розвою. Під впливом орієнтальним пишеть ся кодекси на пурпурі, інколи на пергаміні помальованим різними красками в пояси так, що текст треба писати різними красками, аби досягнути контраст до тла — через те карти набувають вигляду пестроті.

З того часу виставлено лат. евангеліє Бенедиктинів з Мондзее Cod. 1244. перг. 4° мабуть зі сальцбурської школи, що в XII. ст. приміювала свідомо візантійські типи в самостійний спосіб, хоча витворити питомий ідеал краси. Тут же маємо неумілою рукою зображену Тайну Вечеру на золотім тлі після візантійського шаблону за столом форми сігма. З того часу виставлено і псалтир Cod. 1879 в XII. ст. змальований для монастиря Міхаельсберг коло Зігбургу, може і під впливом давнішої школи в Кольоні, але пишнота матеріялу промовляла би за візантійським впливом. Текст писаний різними красками на пергаміні, мальованим в поперечні смуги як тло золотом, червоною, зеленою краскою — крім сего Давид зображений на золотім тлі на лад візантійський.

(Конець буде).

— Календар Місіонаря на рік 1913. Василянські видавництва (Місіонар з додатком Маллий Місіонарчик і т. д.) заслугоують на як найбільшу увагу, хочби лише з того огляду, що їх почитність в народі є найбільша; таж загалом звісно, що місячник „Місіонар“ має стільки передплатників, кілько всі рускі часописи ріжних напрямів разом взявши.

Що йно вийшов з печати „Календар Місіонаря на рік 1913“. І зовнішній вигляд і внутрішній зміст его, самі, так сказатиб, поручають ся віруючому загалом. Ту все добірне. На окладниці заголовний образ Найсолодшого Серця Ісуса, обведений народною мережанкою дає фірму змістови книжк; змістови багатому в релігійно-моральні оповідання з жгтя сьвятих, місіонарів та й світських людей. Все те овіяне любовю Бога і правди і написане дуже пристуно для всякого читача.

Гарний розділ присвячено в календарі звірцево написаній розвідці про „український

нарід, его мову і письмо. Дано ту відповідь „хто ми є?“ „наш нарід“, „Українці і український“, „наша мова, єї краса, богатство і елячина“, „наше письмо: етимологія і фонетика“, відповідь на сї питання річева і переконуюча, а важна особливе під сєю хвилю, коли з одного боку московський напір з розмахом вдирає ся в наш нарід, з другоюж Польяки раді би полатати свої діри нашим коштом.

Є ту в окремих розділах конечно погрібни поради, інформації, без зайвої говірливости, а ясно.

Словом — є в сїм каледарі, як загалом ві всіх Василянських видавництвах ті прикмети в доборі матеріялу і его обробленю, що ставляють сї видавництва висше всяких інших, здобули собі почитність і варті оня то го, щобі їх горячо нашим читачам поручити.

Ціна календаря 60 сот. (з оплатою поштовою пересилки), а 50 сот. (без оплати) Набувати можна в книгарнях і в Видавництвах Чина св. Василя В. в Жовкві.

Телеграми

з дня 10. жовтня.

Відень. Вчера відбула ся ренунцияция архієкі. Мехтільди з нагоди заручин з кв. Ольгердом Чарториским.

Лондон. (ТКБ). Военний дописець бюра Райтера доносить в Подгориці з дня 9. с. м.: Черногорска армія розпочала нині війну нападом на укріплене становище Турків напроти Подгориці. По 4-годинній арматній пальбі Турки уступили з горба Плавниці, а Черногорці посуули ся вперед, щобі наперти на горб Дечіч. По полудни Турки дістали підмогу. Вивязала я битва, яка ще триває.

Лондон (ТКБ). Бюро Райтера подає отсі подробиці про битву коло Подгориці: Коло 8. год. рано наймолдший син черногорского короля, капітан артилерії кв. Петро дав перший стріл до становища Турків. Музика в головній квартирі заграла тоді черногорський гимн. По 21 минутах черногорска артилерія виперла Турків з горба Плавниці. Черногорці під охоровою своїх армат посуули ся в полудне знова вперед на укріплений горб Дечіч, який панує над дорогою до Скутарі. О 2. год. по пол. турецке військо висіло на беріг Скутарского озера недалеко черногорської границі. Битва тривала на цілій лінії до вечера.

Король Микола з'ї кв. Міркою і штабом поїхав на гору коло Подгориці і вернув пізно до головної квартири. В полудне прибув престолонаслідник кв. Данило, головний всжд армії і кв. Петро з поля битви, щобі нарадити ся з королем.

Відень. Підчас вчерашнього засідання делегацій зявив ся англійський амбасадор. В заступстві гр. Берхтольда конферував з ним довгий час шеф секції Мачіо.

Відень. Вчера зявив ся в міністерстві заграничних справ турецкий амбасадор і відбув довшу конференцію з гр. Берхтольдом.

Солунь. (ТКБ). Около 20.000 Арнавтів зібрало ся над гробом султана Мурада і уладили демонстрацію проти ворогів Туреччини, висказуючи бажанє бороти ся з ними.

Царгород. (ТКБ). Після урядових вїстий міністерства заграничних справ Ессад-паша, який машерує на чолі корпусу війск на Скутарі, переступив дня 30. м. м. року Мат.

Провідники Малісорів заєвнюють про свою вїрність для правительства.

Царгород. (ТКБ). Патриотичні відозви взивають населенє до ставаня у війскові ряди. Зголошує ся много альбанських добровольців.

Відень (ТКБ). Вчера не надійшла почта з Царгорода, Софії, Адріанополя і Филипополя.

Відень. (ТКБ). Угорска дирекция почт і телеграфів доносить, що поштовий уряд в Білгороді не приймає посилок до Солуня. Листи йдуть дорогою через Констанцу.

Петербург. (Пет. Аг.). Петербурска агенция уповажнає до заяви, що всти німецьких часописий про нову мобілізацію в Росії є зовсім безосновні. Не лише нема бесіди про мобілізацію, але навіть пробна мобілізація, про яку донесено 30. м. м., є вже покінчєга, а резервистів вже відіслано домів.

БЮРО ТЕХНІЧНЕ архітекта ВАСИЛЯ НАГРІННОГО у Львові, Ринок 36 (дім „Народної Торговлі“) згл. ул. На скалді 3. виготовляє пляни і кошториси на будівлі церков, домів парохіяльних, народних домів, читалень і прочі будівлі.

Асекуруйте своє майхо від огню в „Дністрі“!

Кождий Русин повинен асекуровати ся від огню, щобі на случай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добробит цілого народу.

Кождий Русин повинен асекуровати ся тільки в рускім товаристві взаїмних обезпечєнь „ДНІСТЕР“

Нема жадного иншого руского товариства асекураційного, тільки один „ДНІСТЕР“

„ДНІСТЕР“ рахує найдешєвні оплати заобезпечєня сєлянських будинків, „ДНІСТЕР“ зєвртає кождорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1911 вносивь зворот 10%.

„ДНІСТЕР“ опінює та виплачує шкоди по огни скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оцінюєтелів.

„ДНІСТЕР“ дає підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся сєлянські діти. Люди асекурані в „ДНІСТЕР“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністера“ вносивь з кінцем 1911 року 3.353.305 корон.

„ДНІСТЕР“ приймає обезпечєня на житє і всіх догідних комбінациях (на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренти).

В „ДНІСТЕР“ можна обезпечати від крадени з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векслі за дешевою оплатою премії.

Адреса „Дністера“: Товариство взаїмних обезпечєнь „Дністер“ у Львові, у власнім домі ул. Руска ч. 20.

Рух залізничних поїздів

обовязуючий з днем 1. мая 1912 р. після часу середно-європейского.

Замітка. Поїзди поєшні означєні гр. бим друком. Години нічні від 00 вечером до 559 рано означєні підчеркнєнем чисєл минутних.

Вїзгу зі Львова

з головного двірця:

До Кракова: 12:35, 3:40, 8:22, 8:35, 2:05\$, 2:45, 3:45*, 5:46†, 6:05, 7:00, 7:30, 11:10.
*) до Яшєва, §) від 15/5 до 30/9 включно
до дня. †) до Мшани.
До Підволочиск: 6:10, 10:35, §2:16, 2:27, 2:50†, 8:40, 11:13.
†) до Красного, §) від 15/5 до 30/9 включно
що дня.
До Черновець: 2:50, 6:10, 9:15, 9:37, 2:25, 3:05*, 6:28†, 7:55*, 11:00.
*) до Станіслава, †) до Коломиї, *) до Ходорова кожного попереднього дня перед неділю і сьвятюм.
До Стрия: 6:00, 7:30, 10:02 §), 1:45, 6:50, 11:25, §) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділю і рим.-кат сьвятя.
До Самбора: 6:58, 9:05, 3:50, 10:56.
До Сокаля: 7:35, 2:21, 8:00, 11:35*.
*) до Рави рускої (лише в неділі).
До Яворова: 8:40, 5:45.
До Підгаць: 5:55, 4:53.
До Стоянова: 7:55, 5:20.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6:25, 10:55, 2:29*), 2:42, 3:07†), 9:01, 11:30.
†) до Красного, *) від 15/5 до 30/9 включно
що дня.
До Підгаць: 6:09, 1:21*), 5:15, 10:40 §).
*) лише до Винник, §) до Винник лише в суботу і неділю.
До Стоянова: 8:12, 5:38.

з двірця „Львів-Личаків“:

До Підгаць: 6:28, 1:40*), 5:36, 10:59 §).
*) лише до Винник, §) до Винник лише в суботу і неділю.
Поїзд поєшний зі Львова до Підволочиск відїздить о год 2. мін. 16 по полудни і з перону 2. Нр. сходів II.
Поїзд особовий зі Львова до Красного відїздить о год 2. мін. 50 по полудни із західного тору перону 4 Нр. сходів IV.
Поїзд особовий зі Львова до Станіслава відходить о годні 2. мін. 35 по полудни з перону 3 Нр. сходів III.

Льокальні поїзди.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6:02, від 1/5 до 15/9: 4:21.
До Янова: що дня від 1/5 до 30/9: 10:15, 3:03 в неділі і римо-кат, сьвятя: від 5/5 до 8/9: 1:26.

ЦЕРКОВНА ТОРГОВЛЯ „ДОСТАВА“

Львів, ул. Рука 20, — Станіславів, ул. Смольни Перемишль, Ринок 26.

Удержує найкращий вибір всяких церковних річий. — Злучила найлучших артистів для виготовленя іконоставів, престолів, кивотів і др. Приймає у Львові золочєні чапї всякі напрачки. Зєднала досї загалїя признаня. 386(80сс)

Музичні струменти як: скрипки, цитри, клярнети, труби, мандоліни і т. д. а також ровери та прибори до тяхже, поручає по дешєвєших цінах як деінде: **Укр. висилковий дім „ОРКАН“** Львів, Копєрника 18. Соколом і Січам, ученикам і учителям великий опуст. Такж на рати. 388(20)

!!! Купуйте!!!

одобрений Радою шкільною краєвою і видавший накладом „Видавництва Чина св. Василя В.“ в Жовкві підручник

А-ра Богдана Барвіньского п. з. „Оповідання з рідної історії“.

Підручник обнимає 190 сторін тексту XXXVI сторін ілюстрацій (числом 53) на кредитовій папері і 2 мапки. В гарній полотняній оправі коштує всего 2 К 20 с.

Сей підручник є першим підручником рідної історії для руских середних шкіль і дає шкільній молодежі вперше повний образ нашої бувальщини. Писаний так, що надає ся не лише для учеників I. класи середних шкіль, але при недостатці иншого підручника й для учеників висших клас, для руских виділових шкіль, для семінарий і ліцеїв та до кваліфікаційних іспитів на народних і виділових учителів.

Надає ся він до науки в дівоцях та хлопчячих бурсах і інститутах, а і за своєї пристуности також для наших читалень, для сєлян і міщан. З хісномо може почити ся з него нашої історії і кождий осьвітєний Русин, що не має часу розчитувати ся в обємистих книжках.

У Львові набувати можна в Книгарні „Наука Товариства ім. Шевченка“, Ринок 10

Вїзгу до Львова

на головний дворець:

З Кракова: 2:22, 5:45, 7:25, 8:0, 10:05, 1:10*, 1:30, 2:00\$, 5:40, 7:25†), 8:25, 9:50.
*) з Тарнова, §) від 15/5 до 30/9 включно
щодня, †) з Мшани 15/6 до 30/9 включно
щодня.
З Підволочиск: 7:20, 11:30, 1:50 §), 2:15, 5:30, 10:30, 10:48†).
†) з Красного, §) від 15/5 до 30/9 включно
щодня.
З Черновець: 12:05, 5:15 §), 5:45†), 7:40, 10:25*), 1:55, 5:52, 6:26, 9:31.
*) зі Станіслава, †) з Коломиї, §) з Ходорова кожного слїдующого дня по не ділі і сьвятї.
Зі Стрия: 7:28, 11:40, 4:25, 6:45, 10:19 §), 11:00, §) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділі і римо-кат. сьвятя.
З Самбора: 7:50, 9:55, 2:10, 8:30
Зі Сокаля: 7:10, 1:25, 7:57
З Яворова: 8:12, 4:20
З Підгаць: 11:10, 10:20
Зі Стоянова: 10:01, 6:30

на дворець „Львів-Підзамче“:

З Підволочиск: 7:01, 11:11 1:36*), 2:00, 5:10, 10:12, 10:31†).
†) з Красного, *) від 15/5 до 30/9 включно
щодня.
З Підгаць: 7:26*) 10:49, 6:29*) 10:01, 12:00§).
*) з Винник, §) з Винник лише в суботу і неділю.
Зі Стоянова: 9:42, 6:11

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаць: 7:08*), 10:31, 6:11*), 9:41, 11:43§).
*) з Винник, §) з Винник в суботу і не в суботу і неділю.

